

Ömür ýoly

Category: Kitapcy, Yatlamalar

написано kitapcy | 23 января, 2025

Ömür ýoly Ýowuz ýyllaryň ýatlamalary

ÖMÜR YOLY

Meniň gürrüňini etjek bolýan ýaşulyň Meret Gazak ogly Türkmenistanyň belli seýsi Amanýazyň agtygy bolmaly. Merediň çagaka babasy Nogaý molla ogullyk berlendigini, onuň elinde sowat öwrenendigini bilsem-de, ol barada aqyz dolduryp aýdara oňly bilýäm zadym ýokdy. Şonuň üçin onuň bilen söhbetdeş boljak bolup Çaldagyň gujagyna gysylyp oturan Öýleguşluk

obasyna bardym. Bagtyma ol obada eken. Saglyk-amanlyk soraşdyk. Öye girdik. Gök çayyň başynda Meret aga: – Biziň döwrümüzde ýedi ýaşdan ýetmiş ýaşa čenli bikär oturan bolmazdy – diýip, gürrüne başlady. – Naçar oglan-uşak daň atandan tä garaňky düşyänçä dyz epmän işlärdi. Öýde gelin-gyzlaryň, eneleriň-de işi ýetikdi. Daň bilen ýowşana gidip, ýygyp, arkalap getirmeli. Meşikläp suw getirmeli, goýun-geçi sagmaly, sargan gaýnatmaly. Süýt bişirip, ýogurt basyrmaly. Yanlyk ýaýmaly, egin-eşik ýuwamaly. Un üwemeli. Hamyr ýugrup, çörek bişirmeli. Saçlaryny diňe ýassy mahaly daramasalar, uzynly gün elli degmezdi. Erkekleriň-de işi başyndan agdykdy. Taňrynyň beren günj kerwen gurap gece durardy. Azaply aýlar aýlanardy. Düýeli düme ýer ekiler. El bilen orak orular. Ulag bilen döwek döwüler. Garaz, ýasaýşymyz şeýleräkdi. Ene topraga maňlaý derini siñdirenler baýamak bilendi. 1928-32-nji ýyllar, esasan-da, ahun-mollalary, barly adamlary «çöpläp» başladylar. Gezek babama ýetdi. Goluny baglap, at öňüne saldylar.

Men garama-gara yzlaryna düşüp gitdim. Gyzylarbada eltdiler. Tussaghana saldylar. Men jaýa arkamy berip oturdym. Meni-de jaýa saldylar. Yaş görendirler-dä, üç günden boşatdylar. «Gaçan gutular, duran tutularlap» obamyza eñdim. İlki goýun bakdym.

Ýolda gelýärkäm ilkinji gezek otlyny gördüm. Agyr ýuki çekip barýanyna haýran galды. Maşinist bolmagy maksat edindim. Entek başym ýaşdy. Demir ýol ýakasyna gelmäge çekinmän duramokdym. Mollanyň ogly diýip basarlarmyka diýip çekinýärdim.

1939-njy ýlda «Gazanjyk» garakölçilik sowhozynyň «Öýleguşlukda» üçünji fermasy açyldy. Şol fermada dört aý işledim. Näme bolsa, şo bolsuna salyp, Gazanjyga gelip, iş soradym. Dokuz aý işledim. 1940-njy ýylyň mart aýynda Aşgabat demir ýolunyň Gazanjykdaky deposyna şägirt edip aldylar. Maşinistligi öwredýärdiler. 1940-njy ýylyň sentýabrynda maşinistiň kömekçisi boldum. 1943-nji ýlda arzuwyma ýetdim. Gazanjyk-Jebel, Gazanjyk-Bamy aralygyna gije-gündiz diýen ýaly agyr ýükli gatnardyk.

1954-nji ýylyň maý aýy bolsa gerek. «Gazanjyk» sowhozynyň direktory, raýonyň alyjylar jemgyýetiniň başlygy öýüme geldi. Olar: «Öýleguşlukdan magazin açmakçy. Adamlar gerek-ýarak zatlaryny Gazanjyga gelip, alyp gitmeli bolýarlar. Çopan-çoluk maşgalalary güzap baryny görýär. Maşinist bolup döwlete köp kömek etdiň. Indi oglanlykda ýaşan obaňa hyzmat etmeli» diúip aýtdylar. Otudym pikir etdim, ýüzden geçmek kyn. Söýgülü käriň bilen hoşlaşmak has kyn, «nesip bilýär» diýip, açık jogap berip bilmedim. Ertesi işe baranymda, deponyň başlygy ýanyna çagyrdy. Ol hem şolaryň sözünü gaýtalady. Garaz, nesip çekendir-dä, 1954-nji ýylyň sentýabrynda magazin müdürü bolup işe başladı. Alyjylar magazine gelenlerinde birin-birin kime näme gerekdigiňi ýazyp alardym. Bir ýük maşyna ýeter çen edenimde, Gazanjyga gidip, raýon alyjylar jemgyýetiniň skladyndan sargalan zatlary alardym. Sowhozdan bökdemän, maşyn bererdiler. Halk menden razydy. Saçy çalaranlar hazır bu güne čenli hoşaldyklaryny aýdýarlar – diýip, sözünü soñlady.

Tatar ÜÝŞMEKOW. Ýatlamalar